

World Lounge, medzinárodné letisko v Istanbulu

Letiská sú charakteristické všadeprítomným paradoxom vzrušenia a energie z cestovania a vlečúceho sa čakania. Rashida táto dvojnásobnosť inšpirovala k vytvoreniu priestoru, ktorý zintenzifikuje cestovateľský zážitok a súčasne poskytne zotavenie tela aj duše.

Foto: Cemal Emden

Karim Rashid Dizajn, ktorý hovorí rečou súčasnosti

Prvý slovenský festival architektúry a dizajnu AND odštartoval sériu ochutnávok z toho najlepšieho, čo táto oblasť ponúka. Úlohy veľvyslanca svetovej architektonickej a dizajnerskej obce na Slovensku sa zhostil Karim Rashid, neprehliadnuteľný, svetovo uznávaný dizajnér, ktorý – ako tvrdí – chce zmeniť svet. Zaujal svojou schopnosťou demokratizovať dizajn a urobiť ho cenovo dostupným aj pre strednú triedu. Nemá rád, keď sa hovorí o vysokom a nízkom umení, pretože svet vníma ako plynulý priestor bez hrán a bez akýchkoľvek racionálnych a ekonomických rozdielov. Snaží sa vyhýbať všetkému, čo závažne konvenciami, elitárstvom, masovosťou alebo klasifikáciou. Podľa jeho mienky má byť súčasťou všetkých výtvorov práve diverzita, variabilnosť a zmena.

Dizajn ako demokratické umenie

Súčasný svet sa rozvíja dych vyrážajúcou rýchlosťou a zaplavuje sa novými technológiami, materiálmi, softvérom a produktmi dennej spotreby. Zvyšuje pôžitky človeka a nevyhnutne vyžaduje aj zmysel pre originalitu a inováciu. „Na jednej strane je tu digitálny vek, ktorý sa šíri exponenciálnym spôsobom ďalej. Na

druhej stojí fyzický svet zotrúvajúci vo svojej banálnej rovine. Uvedomil som si, že tieto dva svety treba priblížiť. A to tým, že budeme vytvárať veci, priestory či témy, ktoré dokážu poskytnúť rovnakú skúsenosť ako digitálny vek – skúsenosť, ktorá s vami v konkrétnom čase vytvára určitý vzťah,“ vysvetľuje Karim Rashid.

Podľa skúseného tvorcu je dizajn čosi ako

demokratické umenie, ktoré sa dotýka všetkých, a to bez ohľadu na ich spoločenské postavenie, kultúrne hodnoty alebo vyznanie. „Súvisí so všetkým, s čím sa denne stretávame, a na náš život vplýva veľmi konzekventne. Mojou prácou je štúdium alternatív a možností s cieľom vytvoriť komoditu, ktorá bude medzičlánkom celej spoločnosti a banálne ju naplní krá-

Majik Café, Belehrad

V reštaurácii sa spája Karimova záľuba v zmyselných líniách a farbách a vo vytváraní dynamizujúceho priestoru. Atmosféra sa tu preniesla do 21. (techno)storočia, čomu napovedá oznamovací LED displej textových správ pre zákazníkov. Techno-organické sa však spája s humánno-organickým, napr. v podobe mužského a ženského profilu, ktoré tvoria vstup do diváckej klubovne. V modernom interiéri ožívajú srbské motívy prostredníctvom ikonicky tvarovaných okien či starej dekoratívnej vzorky, a vytvárajú tak kaleidoskopický inšpiratívny priestor na oddych, zábavu, dobré jedlo a pitie.

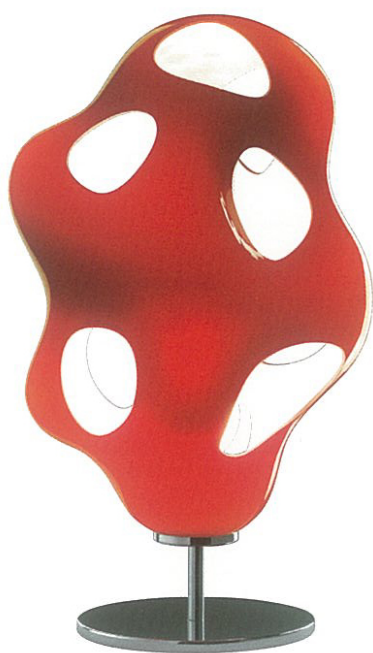
Foto: Nebojsa Babic

Kurve restaurant, New York

Priestory tejto reštaurácie ovládla krivka s rashidovským „k“. Usadila sa na oknách, stoloch, barovom či dídžejskom pulte. Na zákazku vytvorené tapety, prekypujúce Karimovými obľúbenými farbami – fuksiovou, fluoreskujúcou lipovou či žiarivou bielou, dodávajú stenám optické pôsobenie zastretých hraničných línií medzi grafickou prácou, umením a architektúrou.

Foto: Brian Park

Lampa Bokka

Lampu s typickými perforáciami možno zaradiť k línii fluidných obých produktov. Spája sa v nej poetika benátskeho skla a sila digitalizácie. Bokka je nielen hrou tvarov, ale aj slov. V talianskom slove pre otvor totiž písmená „c“ nahradili iniciály Rashidovho krstného mena.

Foto: Karim Rashid Inc.

šírť svoje kultúrne hodnoty. „Imitovanie je jednoduché, ale dôležité je zachytiť podstatu kultúry daného miesta. Originalita chýba napr. obrázkom pláží, ktoré propagujú prímorské letoviská. Pred dvoma rokmi som bol po veľmi dlhom čase v rodnej Káhire a videl som mesto, ktoré sa snažilo predávať svoju štyritisícročnú históriu. Naozaj však nemôže ponúknuť nič iné, niečo súčasné?“ podnecuje dizajnér.

Upozorňuje, že jediným spôsobom, ako zažiť konkrétnu architektúru alebo interiérové riešenie, je navštíviť miesto jeho vzniku. Dielo situované v konkrétnej lokalite, ktorá má hranice a určitý kontext, má jedinečnú možnosť stať sa unikátnym. Karim Rashid sa snaží hľadať určitú svojráznosť miesta, kde sa predmet jeho tvorby nachádza, a túto osobitosť vloží do svojich moderných návrhov: „Pri výbere zákazky je pre mňa určujúce, či má určitý vzťah k danému miestu a či mi dokáže poskytnúť určitú inšpiráciu. Vtedy možno prostredníctvom súčasného riešenia v návštevníkovi umocníť pocit, že sa bude na konkrétnom mieste cítiť v konkrétnom čase veľmi živo. Keď som robil reštauráciu v Belehrade, urobil som veľmi jednoduchú vec. Objavil som totiž tvary, ktoré boli hl-

boko zakorenené v juhoslovenskej kultúre a využil som ich aj v interiérovom riešení. Reštaurácia vďaka tomu pôsobí veľmi reprezentatívne. Najmä v očiach domácich, ktorí túto abstrakciu hneď pochopili. Ľudia ju radi navštevujú, pretože vytvára s danou lokalitou určitý vzťah. A to je v našej práci nesmierne dôležité.“

Anna Salvová

Karim Rashid: Design which speaks today's language

AND, the first Slovak festival of architecture and design started a series of peeks into the best that the world of construction and consumer products has to offer. The role of ambassador of the international architectural and design community to Slovakia was taken on by Karim Rashid, a world-recognized creator who aims to change the world. His mission is to enrich society with products which manage to contribute to the regeneration of human experience. The results of his efforts are democratic objects which at the same time break down archetypal concepts and have an absolutely contemporary and inspirational effect.

Karim Rashid

Narodil sa v roku 1960 v umeleckej rodine žijúcej v Káhire. Otec, napoly Alžírčan, napoly Egypťan sa živil ako abstraktný maliar. Karimova matka bola zasa Angličanka s írskymi koreňmi. Rodina sa z Egypta najskôr presťahovala do Paríža, potom do Londýna a nakoniec zakotvila v Kanade. Život v multikultúrnej rodine a uprostred mnohonárodnej kanadskej komunity vplýval na formovanie Karimovho globálneho duchovného občianstva. Rashidov otec si v novej krajine našiel prácu televízneho scénografa. Karim ukázal svoje umelecké nadanie a schopnosť odlišného a jedinečného videnia sveta už ako päťročný počas výletnej plavby, na ktorej vyhral súťaž v kreslení. Kým ostatné deti maľovali delfíny a morské vlny, malý chlapec zaujal obrázkom batožiny. V roku 1982 získal titul v odbore industriálny dizajn na univerzite v Otave. Neskôr pokračoval v štúdiu na neapolskej univerzite spolu s takými hviezdami ako Ettore Sottsass. Jeden rok následne pôsobil v milánskom štúdiu Rodolfa Bonetta. Svoju vlastnú kanceláriu, ktorá pôsobí dodnes, si otvoril v roku 1993 v New Yorku, býva však súčasne v šiestich mestách a simultánne pôsobí v takmer štyridsiatich krajinách sveta. Pracuje aj v Chorvátsku, Srbsku, Čiernej Hore, Poľsku či Rumunsku. Preslávil sa predovšetkým ako produktový a interiérový dizajnér, módnny tvorca, ale známy je aj ako umelec na poli DJ hudby. Dodnes vyprodukoval približne 2 500 komodít pre nespočetné množstvo klientov, napr. Alessi, Umbra, Prada, Nambé, Zanotta, Sony, Miyake, Method či Dirt Devil. Na konte má aj niekoľko knižných titulov a dva hudobné albumy. Niekoľko rokov pôsobil ako profesor industriálneho dizajnu, v súčasnosti je hosťujúcim lektorom na univerzitách, konferenciách a iných podujatiach po celom svete. Svoje práce vystavoval vo viacerých múzeách vrátane New Yorku, Chicaga, Montrealu, Toronta, Londýna, Tokija alebo Holandska, a získal približne štyridsať významných ocenení. Jeho hyperaktívnu a v konštantnom pohybe zotrávajúcu tvorivú osobnosť dopĺňa charakteristické biele či ružové oblečenie a nápadné okuliare. Karimov starší brat Hani je spoluzakladateľom architektonického štúdia Asymptote, ktoré sa stalo priekopníkom v oblasti tvorby počítačovej organickej architektúry.

Foto: Milovan Knezevic

sou. Mnohí ľudia si myslia, že umelci vidia do budúcnosti. Nie je to pravda. Nesnažíme sa pozeráť do budúcnosti, ale vnímať súčasnosť, a tým formovať budúcnosť. V tomto spočíva program dizajnu – byť umelcom reálneho. Náš každodenný život stojí uprostred medzi priemyslom a užívateľom, medzi sebvýjadrením a túžbou, medzi technológiou a sociálnym správaním človeka. Ak chcú produkty prispieť k rozvíjaniu fantázie a zmyslových skúseností, musia narábať s naším emocionálnym zázemím. Navrhovanie je kreatívnou, fyzickou a súčasne politickou činnosťou, ide o sociálne interaktívny a zodpovedný proces, ktorý je dôležitejší než samotná fyzická forma a ktorého výsledkom je estetická forma. Jeho obsah majú určovať a inšpi-

rovať súčasné podmienky. Dizajn tvaruje naše individuálne aj komerčné prostredie a zohráva dôležitú úlohu v rámci kultúry a našej krátkodobej verejnej pamäte. Produkty, ktoré môžeme označiť prívlastkom súčasné, formujú život a správanie človeka, majú vplyv na udržateľnosť, obrovský dosah na hospodárstvo a podnecujú k tomu, aby sme sa posunuli novým smerom," zdôrazňuje dizajnér.

Lepšie miesto na život

Rashidova genialita spočíva aj v jeho schopnosti uplatňovať pri rozvíjaní svojich produktov nové technológie a materiály. Na druhej strane poukazuje na to, že pri navrhovaní komodít a interiérov sa stále neuvažuje nad tým, čo súčasný človek na-

ozaj potrebuje. „Ako spoločnosť, ktorá žije podľa marketingových princípov, dokážeme posúdiť len to, čo poznáme. Výsledkom sú váhavé postoje ľudí v prieskumoch, ktoré od nich žiadajú vyslovenie názoru na nové veci. V skutočnosti dokážu títo ľudia reagovať len na to, čo existuje a čo im je známe. Aj preto výrobné spoločnosti vo vývojeovej oblasti uprednostňujú uplatňovanie archetypov. Nastúpíte napríklad do lietadla a uvedomíte si, že sedadlá sa v priebehu šesťdesiatich rokov s výnimkou nových technológií a materiálov takmer nezmenili. Aj mobilné telefóny vyzerajú v princípe stále rovnako. Lipneme sa veciach, ktoré poznáme z histórie, pretože sme naučení vnímať minulosť ako niečo úžasné. Napriek tomu, že história v skutočnosti taká vôbec nebola. Život vo svete je dnes v priemere z historického hľadiska lepší než v minulosti. Pred tristo rokmi predstavovalo 96% sveta chudobu a 4% tvorili bohatí. Dnes táto schizma neexistuje, pretože väčšinu reprezentuje stredná trieda. Navrhli sme rozličné systémy, urbanistické štruktúry či komodity a určili sme svetové problémy. Úlohou dizajnu však nie je vyriešiť pálčivé problémy ľudstva, ale skrášliť prostredie, ktoré sme

vytvorili, urobiť z neho lepšie miesto na život. Mali by sme používať nové technológie, implementovať nové nápady, materiály, zisťovať, ako funguje naše sociálne správanie a povýšiť veci k tomu, aby sme vytvorili príjemnejší svet. Čo by sa stalo, keby som nastúpil do lietadla a nad svojím sedadlom by ma vítal nápis s mojim menom? Myslím si, že by to posunulo hranice o kúsok ďalej. Takáto technológia by pritom stála len pár eur," pokračuje Karim Rashid. Dizajn v jeho ponímaní je zlepšením života po estetickú, poetickú, experimentálnu, zmyslovú aj emocionálnu stránku. Súčasný biznis by mal mať podľa Rashida o záujme skrášľovať svet a o jeho odľahčení od nostalgie, zastaraných tradícií, dávnych rituálov, gýča a nezmyslov.

Kultúrne hodnoty ako základ značky

Dizajn podľa Rashida nepredstavuje štýl, resp. štylizovanie, ale sprítomňovanie. Navrhovanie totiž vychádza zo súčasných kritérií, zatiaľ čo pri štylizovaní sa uplatňujú historické prvky. „Ak vytvorím interiér, v ktorom sa inšpirujem napr. biedermeierom, znamená to, že iba štylizujem. Minimalizmus sa tiež stáva určitým štýlom, ktorý sa zakladá

na jednoduchú geometriu tvarov. Nie je zložitá vytvoriť dokonalý štvorec alebo kocku a neustále tieto motívy opakovať. To však pre mňa nie je výzva. Éra, v ktorej žijeme teraz, hľadá novú mäkkosť – produkty a priestory, ktoré vytvárajú dojem plynulosti, bezhraničnosti a pohodlia. Prístup dizajnéra k riešeniu hotelovej izby neposúva hranice možností, pokiaľ vychádza iba z toho, že miestnosť potrebuje nejakú posteľ, nočný stolík, lampu alebo stoličku. Hromadenie predmetov možno považovať iba za prosté dekorovanie. Veľké množstvo hotelov má malé postele a veľké kúpeľne. To dokazuje, ako málo sa predtým rozmýšľalo nad tým, čo hosť v izbe skutočne robí a čo naozaj potrebuje. Dizajn by mal predovšetkým narábať s ľudskou skúsenosťou. V hotelovej izbe strávite väčšinu času v posteli. Prečo by si teda dizajnér nemohol do tej postele ľahnúť a uvažovať nad vylepšeniami interiérového riešenia?" pýta sa Karim Rashid. A jeho úvahy smerujú ďalej. Hovorí, že aj mestá a jednotlivé kultúry môžu byť predmetom dizajnu, ktorý pôsobí súčasne ako globalizátor aj faktor rozmanitosti. Pôsobia a rozvíjajú sa podobne ako značky. Dokážu sa odlišiť a napredovať len v tom prípade, ak budú

Obchod Bosco Pi, shopping centrum Vesna v Moskve
Techno-organickej fluidnej atmosfére dominuje veľká digitálne spracovaná vzorka, ktorá vychádza z tradičnej ruskej výšivkovej techniky. Zvltný priestor a krivky digitálneho ornamentu pôsobia ako zvukové vlny, ktoré vibrujú v prostredí okolo zákazníka. V obchode nechýbajú ani Rashidove obľúbené „blobjety“ – výtvy obých foriem, ktoré majú symbolizovať dynamiku, dimenziu, podnet a emóciu.

Foto: Karim Rashid Inc.